

Kommunstyrelsen

Samverkan mellan Sundsvall och Ånge för en jämlik digital omvandling

Förslag till beslut

Kommunförvaltningen föreslår koncern- och finansutskottet föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. godkänna förslag till samverkansavtal gällande gemensam it och digital utveckling mellan Sundsvalls kommun och Ånge kommun
2. den digitala integrationen ska gälla kommunorganisationen samt helägda bolag

Ärendet i korthet

Ärendet handlar om samverkan mellan Sundsvalls kommun och Ånge kommun gällande IT och digital utveckling. Syftet med samverkan är att skapa förutsättningar för en jämlik digital välfärd genom digitalisering och verksamhetsutveckling.

Sundsvalls och Ånge kommuns digitaliseringssamverkan är en av tre försöksverksamheter som den statliga utredningen Försöksverksamhet i kommuner och regioner följer. Försöksverksamheterna har valts ut för att de bedöms ha potential att öka kapaciteten att hantera de samhällsutmaningar som kommunsektorn står inför.

Bakgrund

Förväntningarna från kommuninvånare kring digital service och välfärd ökar i rask takt. Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) årliga uppföljning visar att 80 % av Sveriges befolkning är positivt inställda till digital service, medan bara en av tre är nöjda med den service som levereras. Samtidigt står Sundsvalls kommun och Ånge kommun inför den största demografiska utmaningen på länge eller kanske någonsin. De äldre och behövande blir allt fler och människor som vill jobba med att ta hand om äldre och behövande allt färre. Enligt SKR ökar äldre över 80 år med nästan 50 procent de närmaste tio åren och personer i arbetsför ålder ökar endast med 4 procent. Tillgången på arbetskraft räcker helt enkelt inte till. En ökad digitalisering är nödvändig för att kunna leverera välfärd och tjänster till våra invånare. En ökad digitalisering innebär att samhällets resursberoende minskar, kompetensförsörjningen underlättas och effektiviseringen ökar.

Kommunstyrelsen

Förutsättningarna för att bedriva digital utveckling i kommunsektorn är problematiska, eftersom kommuner har ett oerhört starkt beroende till ett fåtal IT-systemleverantörer som inte utvecklar sina produkter i takt med omvärlden. Idag är leverantörsmarknaden för Sveriges 290 kommuner begränsad i termer av utbud och modernitet. Forskning visar att en kommun behöver ha minst 150 system för att klara sitt uppdrag. De system som finns på marknaden är många gånger omoderna och skapar inte förutsättningar för automatisering och digitalisering av processer. Dessutom låser de många gånger in kommunens data och gör det svårt eller omöjligt att dela data och integrera lösningar.

Detta nuläge har resulterat i att majoriteten av Sveriges kommuner måste lägga betydande summor på att förvalta och bibehålla sin systempark, istället för att utveckla och förbättra. Den ökade efterfrågan och eskalerande behov från våra invånare samt den demografiska utmaningen vi står inför blir en omöjlighet att lösa för en enskild kommun. Kommuner måste göra saker annorlunda för att kunna erbjuda sina invånare välfärd och klara uppdraget också i framtiden.

Ånge kommun har på grund av sin storlek stora utmaningar att tillhandahålla den digitala infrastruktur och service som invånare och medarbetare förväntar sig. Samtidigt har de genom sin storlek bättre förutsättningar att snabbt ställa om och vara mer innovativa. Sundsvalls kommun ligger i framkant när det gäller att ha en robust digital infrastruktur och har behov av en testbädd för att testa de lösningar som tas fram. En samverkan mellan Sundsvall och Ånge kommun innebär att en liten landsbygdskommun kan ta till vara den digitala omvandling som sker i en större kommun och bidra till en ökad innovations- och omställningsförmåga i den större kommunen.

I juni 2022 skrev Ånge kommun och Sundsvalls kommun på en avsiktsförklaring avseende integrerad IT-verksamhet med helt samordnade verksamhetsprocesser genom digital integration som målsättning. Nu är det läge att ta nästa steg för att skapa en gemensam kommunplattform och genom ett samverkansavtal reglera formerna för samarbetet med gemensam IT och digital utveckling.

Försöksverksamhet i kommuner och regioner

Den samverkan som nu pågår mellan Sundsvalls kommun och Ånge kommun är en av de tre piloter som Försöksverkskommittén följer inom ramen för utredningen Försöksverksamhet i kommuner och regioner. Syftet med utredningen är att öka kommunernas och regionernas kapacitet att hantera de samhällsutmaningar de står inför, både idag och på lång sikt. Det kan exempelvis handla om nya sätt att samverka på eller hur ny teknik kan användas. Utredningen ska ta tillvara på kunskap, engagemang och kreativitet som finns inom kommunsektorn.

Kommunstyrelsen

Sundsvalls och Ånges digitaliseringssamverkan har av kommittén bedömts vara av nationellt intresse och de menar att arbetssättet har potential att användas för att stärka kapaciteten inom digital utveckling och ge betydande samhällsliga effekter. Utredningen bedömer att försöket har potential att stärka utvecklingskapaciteten i Ånge och Sundsvall genom att resurserna slås samman och att kommunernas driftskapacitet ökar. Driftskapacitet handlar om förmågan att dagligen sköta det kommunala uppdraget i form av till exempel skola, vård och omsorg. Medan utvecklingskapacitet avser sådant som stärker driftskapaciteten, men som inte är en förutsättning för den. Till exempel förmåga till organisatorisk utveckling och förnyelse.¹

Att vara en försöksverksamhet innebär bland annat tillgång till resurser och förmågor för att identifiera och hantera utmaningar inom området. Två doktorander från forskningskonsortiet Swedish Center for Digital Innovation kommer att delta i arbetet med syfte att lära och förbättra. Samarbetet inkluderar även en referensgrupp med representanter från respektive kommun, Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) och Research Institutes of Sweden AB (RISE).

Förvaltningens övervägande

Den digitaliseringssamverkan som Sundsvalls och Ånge kommun har startat med målet om en jämlik digital välfärd i de respektive kommunerna kommer i ett nästa steg att formaliseras genom ett samverkansavtal. Det innebär att integrera vår digitala infrastruktur, konsumera samma tjänster och tillsammans utveckla den gemensamma kommunplattformen.

Sundsvalls kommun utvecklar en modern digital plattform som utgår från invånarens och företagarens behov. Plattformen bygger på öppna data, integrerbara och återanvändbara lösningar och med möjlighet för Sveriges 290 kommuner att konsumera digitala lösningar. Målbilden är att Ånge och Sundsvalls invånare och medarbetare ska nyttja samma digitala lösningar baserat på deras behov, inte på var i Sverige de är bosatta eller verkar. En bygglovsprocess ser likadan ut, oavsett om du bor i Ånge eller Sundsvalls kommun. Och som förälder har du samma behov av att ansöka om förskoleplats, skolskjuts eller fritidsplacering, oavsett i vilken kommun du bor.

Ånge kommun kommer i samarbetet att bidra med gemensam finansiering av befintliga och framtida lösningar, vilket leder till stordrift och skalfördelar samt möjlighet att lägga en större andel av finansieringen på att utveckla istället för att

¹ Försöksverksamhet utan författningsändring i den kommunala sektorn
SOU 2022:59

Kommunstyrelsen

vidmakthålla. Ånge kommer också att hjälpa Sundsvall att testa och förbättra lösningar i det lilla för att sedan skala upp i det stora.

Genomförande

Samarbetet är långsiktigt och kommer att ske i flera steg med målet om jämlik välfärd som ledstjärna. Genom information på Sundsvalls kommuns hemsida kommer det att vara möjligt att löpande följa arbetet.

Inom ramen för denna samverkan arbetar Sundsvalls och Ånge kommun aktivt med säkerhetsfrågor med utgångspunkt i lagstiftning gällande informationssäkerhet och säkerhetsskydd. Sundsvall och Ånge kommun kommer att ingå ett säkerhetsskyddsavtal med anledning av samarbetet. Som utgångspunkt för avtalet görs en säkerhetsskyddsanalys som ska visa vilken information som kan vara känslig och vilka befattningar som behöver vara säkerhetsklassade.

Dialog med fler kommuner

Den digitaliseringssamverkan som nu har inletts med Ånge kommun kan komma att omfatta ytterligare kommuner. Merparten av kommunerna i Sundsvalls närhet står inför samma utmaningar som Ånge. Dialog pågår med fler kommuner om att inleda samverkan och kommunstyrelsekontoret återkommer med förslag på samarbetsavtal i de fall det blir aktuellt.

Samverkansavtal

Regler som berör avtalssamverkan finns i Kommunallagen (2017:725) 9 kap 37 § och i Lag (2016:1145) om offentlig upphandling 3 kap 17 §.

Samverkansavtalet mellan Sundsvalls och Ånge kommun är ett undantag från upphandlingsreglerna. Undantaget för samverkansavtal innebär att vissa upphandlande organisationer kan träffa samverkansavtal med varandra utan att genomföra upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Undantaget har utvecklats i EU-domstolens rättspraxis och kallas ibland för ”Hamburgundantaget” eller ”Hamburgsamarbeten”.

För att undantaget ska gälla ska flera villkor vara uppfyllda. Samverkansavtalet ska träffas mellan två eller flera upphandlande myndigheter. Avtalet ska avse ett samarbete för att nå gemensamma mål, avse offentliga tjänster och styras av allmänintresset. De deltagande upphandlande organisationerna ska utöva mindre än 20 procent av den verksamhet som berörs av samarbetet på den öppna marknaden.

Ånge kommuns vision

Vi är en plats för alla, med närhet till natur och gemenskap. Här ger näring och engagemang kraft till en levande bygd.

Kommunstyrelsen

Fokusområde Hållbar vardag

Samverkansarbetet syftar till att skapa en mer likvärdig digital välfärd för invånarna och kan fungera som ett verktyg för att utjämna sociala skillnader mellan invånare. Digitalisering kan bidra till en enklare vardag för invånare och samverkan inkluderar bland annat gemensamma processer inom vård och skola.

Digitalisering kan fungera som ett verktyg för att underlätta kommunal service på landsbygden då den digitala välfärden inte påverkas av geografiska avstånd.

Fokusområde Hållbar hälsa

Samverkansarbetet ska ge ökad fart på möjligheten till digitala kontakter mellan medborgare och kommunen och på så sätt underlätta medborgarnas liv och tillgång till stöd och hälsofrämjande aktiviteter. Ökad digitalisering förbättrar också möjligheten att leva och bo i hela kommunen.

Fokusområde Hållbar gemenskap

Utgångspunkten är att en ökad digitalisering kan ge samhället nya möjligheter att leverera välfärd och tjänster till invånare och företagare och använda de kommunala resurserna effektivare. Digitala arbetssätt kan frigöra tid och resurser till mänsklig aktivitet. .

Fokusområde Hållbar kompetens

Samverkansarbetet kommer underlätta för medarbetare inom kommunen och kan rätt använt bidra till att öka attraktiviteten hos kommunen i allmänhet och kommunorganisationen som arbetsgivare i synnerhet. Genom att vara en del av ett större sammanhang underlättas också möjligheten att attrahera och utveckla kompetens inom kommunorganisationens samtliga verksamhetsområden.

Fokusområde Hållbar natur

Rätt använt kan digitalisering vara ett verktyg för att bidra till en ekologiskt hållbar utveckling. Genom den kommunsamverkan som nu initierats inom digitaliseringsområdet ökar möjligheterna att få effekter även på miljö och klimat.

Beslutet skickas till

Sundsvalls kommun